

พวงรัตน์ อัครพิศิษฐ์ อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

Vision เพื่อประโยชน์ของผู้ประกอบการไทย

กรมทรัพย์สินทางปัญญา (Department of Intellectual Property) หรือที่เรียกกันย่อๆ ว่า DIP สังกัดกระทรวงพาณิชย์ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2535 มาเป็นเวลา 17 ปี โดยกระทรวงพาณิชย์ได้นำเอางานทางด้านสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ และงานลิขสิทธิ์ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ มารวมไว้ในหน่วยงานเดียวกัน เพื่อรองรับงานทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่นับวันจะยังมีบทบาท และทวีความสำคัญมากขึ้น ในระบบเศรษฐกิจการค้าเสรีระหว่างประเทศ จากภารกิจที่หนักและต่อรองทางการค้าในเวทีการค้าโลก

ที่มาของการได้สนทนาในลักษณะ Interview กับท่าน พวงรัตน์ อัครพิศิษฐ์ อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา ในโลกสมัยใหม่ เพื่อให้ผู้ประกอบการได้มีความเข้าใจระบบการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า และให้ความสำคัญต่อการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อปกป้องสิทธิในเครื่องหมายการค้าของตนโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น อันเป็นผลประโยชน์โดยตรงของผู้ประกอบการ หรือนักคิดผู้สร้างนวัตกรรมใหม่ๆ จะได้ทราบถึงแนวทางการสนับสนุนของภาครัฐ

• วิสัยทัศน์ แนวนโยบาย และยุทธศาสตร์หลัก ของกรมทรัพย์สินทางปัญญา

"เราตั้งวิสัยทัศน์ไว้ว่า เป็นเลิศ ในการให้บริการ คุ้มครอง และบริหารจัดการ ด้านทรัพย์สินทางปัญญา มองในเรื่องของ IP Management คือเน้นการให้บริการ ให้รวดเร็ว ถึงแม้ว่ากระบวนการทางกฎหมายจะมีความล่าช้าอยู่บ้างก็ตาม และจากวิสัยทัศน์นี้เรายังคงยุทธศาสตร์เดิมอยู่ คือ มองไว้ 3 ยุทธศาสตร์ด้วยกัน คือ 1. สนับสนุนให้มีความสร้างสรรค์ การใช้ทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงพาณิชย์ ในลักษณะที่ให้ผู้ประกอบการได้ทราบว่าในโลกนี้มีอะไรบ้าง เพราะมีงานทรัพย์สินทางปัญญาทั้งโลกอยู่กว่า 65 ล้านชิ้น ต้องใช้ระบบในการ Search ค้างออกมาดู และสามารถพัฒนาต่อยอดได้เมื่อเขาสร้างและพัฒนาออกมาได้เราก็จะให้บริการในการจดทะเบียน และเข้าสู่ยุทธศาสตร์ที่ 2. ในการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาให้มีประสิทธิภาพ เช่น การพัฒนากฎหมายปรับปรุงระบบการจดทะเบียน ทำระบบ Paperless ต่างๆ ส่วนยุทธศาสตร์ที่ 3. จึงเป็นเรื่องของการป้องปราม เพราะเมื่อให้ความคุ้มครองแล้วก็ต้องให้ในเรื่องของการรักษาสิทธิของเจ้าของด้วย ถ้าใครละเมิดก็ต้องดำเนินการให้เกิดความเป็นธรรม"

• หน้าที่และบทบาทโดยภาพรวมของกรมทรัพย์สินทางปัญญา

"หน้าที่ทางกฎหมายเราก็ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยเรื่อง ลิขสิทธิ์, สิทธิบัตร, เครื่องหมายการค้า, แบบผังภูมิของวงจรรวม, ความลับทางการค้า, สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ก็เป็นเรื่องของ การพัฒนาคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ Data Base สำคัญมากเพราะมีงานจดทะเบียนในโลกอยู่ถึง 65 ล้านชิ้น ต้องพัฒนา กฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัยมีประสิทธิภาพให้ทันการคิดค้นใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น สร้างกลไก และส่งเสริมในการปกป้องพิทักษ์สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาทั้งภายใน ประเทศและต่างประเทศ ไปจนถึงไกลเกลี่ยกรณีพิพาทด้านทรัพย์สินทางปัญญา เพราะบางครั้งก็ไม่จำเป็นต้องไปศาล รวมถึงอนุญาโตตุลาการในการไกลเกลี่ยที่ ค่าใช้จ่ายน้อยกว่าไปศาลอีกด้วย"

"เมื่อมองทางด้านบทบาท ก็จะเป็น 3 ข้อหลักทางด้านยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะ ในด้านของการส่งเสริมให้เกิดการสร้างสรรค์และใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ สิ่งที่กรมพยายามทำก็คือ สร้าง Public Awareness เช่น การประชาสัมพันธ์ และ เรื่องของ E- Learning เรื่องของทรัพย์สินทางปัญญา โดยใครก็ได้สามารถเข้ามาลงทะเบียนเรียนหลักสูตรความรู้ทรัพย์สินทางปัญญาพื้นฐาน (DL-101) ภาค ภาษาไทยได้ที่เว็บไซต์ <http://iptraining.moc.go.th> มีการเน้นการขยายช่องทางเข้าสู่ตลาดกลาง Online ทรัพย์สินทางปัญญา www.thaipmart.com นอกจากนี้ยังมีการสร้างเครือข่ายของความรู้ในสถาบันการศึกษา นำร่องโดยจัดตั้งหน่วยงาน บริหารจัดการ IP ในมหาวิทยาลัยต่างๆ ถึง 6 แห่ง รวมไปถึงการจัดงาน Event IP Fair ต่างๆ เพื่อแสดงผลงานประจำปีของสินค้า IP ที่โดดเด่น และจำหน่ายสินค้า IP ราคาถูก เผยแพร่ความรู้ด้าน IP พร้อมจัดจุดนัดพบเจรจาทางธุรกิจ เปิด IP Clinic ให้บริการรับจดทะเบียนสำหรับผู้ยื่นคำขอไว้ และการให้เจ้าของ IP สามารถมีโอกาสเข้าถึงแหล่งทุนด้วยเงินอนุมัติสินเชื่อกว่า 80 ล้านบาท"

• Brand เครื่องหมายการค้า และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ส่งเสริมธุรกิจอย่างไร

"ในส่วนของการเครื่องหมายการค้าจะรวมถึงเครื่องหมายบริการ เช่น ธนาคาร กรุงเทพ, การบินไทย เครื่องหมายรับรอง เช่น แม่ช้อย่นางรำ ฮาลาล และ เครื่องหมายร่วม ใช้ในบริษัทหรือกลุ่ม ถ้ามองทางด้านประโยชน์คือประโยชน์ทางด้านผู้ผลิตเอง ทำให้ผู้บริโภคจำได้ เพราะว่าหลักสำคัญของเครื่องหมายการค้ามันต้องมีเครื่องหมายเฉพาะ และไม่เล็งถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้า หรือ บริการโดยตรง เมื่อสร้างตราสินค้าและมีการส่งเสริมความมีชื่อเสียงมานานจนเข้าไปอยู่ในใจผู้บริโภคก็จะเกิดเป็น Brand มีมูลค่าขึ้นมา ผู้บริโภคแยกแยะได้จาก การได้เห็นคุณภาพ ซึ่งเหล่านี้ก็เหมือนกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ด้วย สิ่งบ่งชี้ทาง

ภูมิศาสตร์จะเป็นเรื่องสิทธิของชุมชนจัดเป็น Community Brand ซึ่งเครื่องหมายการค้ามัน ใครไปจดก็เป็นของคนนั้น แต่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น เนื่องจากสินค้าต้องเชื่อมโยงกับเรื่องของภูมิศาสตร์ ดิน น้ำ สภาพอากาศ เพราะฉะนั้นเจ้าของคือชุมชน เช่น สมาคมข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้มาจด GI ทุกคนในทุ่งกุลาร้องไห้ก็มีสิทธิใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น หรือแม้แต่ไวน์ ไวน์ที่ราบสูงภูเรือ ใช้เครื่องหมายการค้า ชาโดว์ เดอ เลย ต่อมาขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จึงได้ใช้ชื่อ GI (ไวน์ที่ราบสูงภูเรือ) บนฉลากด้วย ก็หมายความว่าชุมชนทุกคนที่ภูเรือมีสิทธิ ที่จะใช้ชื่อ GI ข้าวหอมทองสกลทวาปี ก็เช่นกัน เป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นด้วยการขึ้นทะเบียน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ทำให้เกิดการสร้างมาตรฐานการตรวจสอบทั้งภายใน ภายนอกโดยชุมชนเอง ทางกรมจะให้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย รูปคล้ายรูปประดิษฐ์สีทองลักษณะพุ่มข้าวบิณฑ์ เป็นการรับรอง ปัจจุบันมีสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยขึ้นทะเบียนไว้แล้ว 21 คำขอ ส่วนต่างประเทศ มี 4 คำขอ"

• หน้าที่ บทบาท และนโยบายของสำนักเครื่องหมายการค้า

"จะทำหน้าที่จดทะเบียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมาย รับรอง เครื่องหมายร่วม และรับขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ขณะนี้พยายาม ทำเรื่องของการ Online Paperless ในการยื่นคำขอจดทะเบียน ให้คล่องตัวมากยิ่งขึ้น สามารถเข้าไปตรวจสอบสถานะได้ ปรับปรุง Data Base มีการพัฒนาในเรื่องของตัวกฎหมายที่ทำอย่างไรจะไม่ต้องไปตามตระเวนจดทะเบียนการค้าใน ต่างประเทศ ซึ่งในขณะนี้จะมีความตกลงระหว่างประเทศที่เรียกว่า Madrid Protocol ซึ่งเป็นระบบการจดทะเบียนที่อำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าของเครื่องหมายการค้า โดยสามารถขอขึ้นจดทะเบียนในประเทศไทยเพียงคำขอเดียว ใช้เพียงภาษาเดียว คือ อังกฤษ สามารถระบุประเทศที่ประสงค์จะขอรับความ คุ้มครองได้ตามต้องการ ซึ่งทางกรมคาดว่าจะเข้าเป็นภาคีพิธีสารมาดริดได้ภายใน ปี 2558 นี้"

• ปัญหาของการไม่คุ้มครอง Brand มีผลอย่างไร

"เกิดการลอกเลียนแบบทั้งในและต่างประเทศ แล้วทำอะไรไม่ได้ ปัญหาใน ประเทศก็ว่ากันตามกฎหมายแต่ปัญหาต่างประเทศจะมีมาก เช่น ไปเปิดแสดง แล้วถูกจับกลางงาน สินค้าโดนกัก โดนอายัด เสียค่าใช้จ่ายสูงมาก ส่วนใหญ่ คนไทยเองจะไม่เห็นความสำคัญ เวลาที่เราส่งไปขายต่างประเทศ เราไม่ได้จดทะเบียน จำไว้เลยว่าเครื่องหมายการค้า จุดที่โดนคุ้มครองที่นั่น เพราะฉะนั้นเวลา เราส่งไปขายที่จีน เวียดนาม อะไรอย่างนี้ ไม่เคยคิดว่าเครื่องหมายการค้าไทยเป็น ที่นิยม โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน เราไม่เคยคิด เราเลยไม่จด พอไม่จดของจริง กลายเป็นของปลอม เมื่อเราส่งไปขาย ผู้นำเข้านั้นแหละบางทีเขาไปจดไว้แล้วใน ประเทศนั้น ไปอีกที่ถูกจับ และเขาก็ผลิตข้างในเลียนแบบ บางกรณีนั้นต้องทิ้ง ตลาดไปเลยก็มีให้เห็น"

จะเห็นได้ว่าการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าและเครื่องหมายอื่นๆ นั้นเป็น เรื่องที่สำคัญสำหรับผู้ประกอบการที่ควรจะต้องตั้งแต่นั้นเริ่มต้น ก่อนจะเสียค่าใช้จ่าย ในการ Build Brand มหาศาลไปแล้ว กลับมีปัญหามาภายหลัง ซึ่งทางกรมทรัพย์สิน ทางปัญญา และสำนักเครื่องหมายการค้าพร้อมที่จะให้บริการอย่างเต็มที่ในหลาย ช่องทางอีกด้วย สำหรับในฉบับต่อไป ไป BrandAge จะนำเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจ และควรรู้เกี่ยวกับบริการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าและ GI มาแนะนำเสนอ อย่างต่อเนื่อง